

een ideologisch gebruik van de werkelijkheid (en een constructie als de Vlaamse identiteit) zitten dan wij willen toegeven. Of in het kort gezegd: 'Rechtlijnigheid doet Belgen pijn. O, bemind labyrint' (*Almanak*, 1982).

Is het pijnlijk of integendeel heilzaam te moeten constateren dat de socio-kulturele geschiedenis van een volk niet eens en voor altijd vaststaat, dat wij onszelf voortdurend moeten blijven in vraag stellen, dat wij moeten ervaren dat kunstenaars (maar ook wetenschappers) vaak van instrumenten ter beschrijving of van focus veranderen en dat de werkelijkheid dus niet kenbaar is?

De herschrijving van vele van onze helden kon dus beginnen, dwz. de ontmaskering van koningen (*Leopold II*, 1970; *Thyestes*, 1966), de herinterpretatie van de mythes (*Thyestes*, *Oedipus*, *Phaedra*). Onthouden we misschien dat *Tand om tand* en *Leopold II* dateren uit 1970, twee jaar eerder dan het revolutionaire en eveneens sterk op vervreemdingselementen gesteunde *Mistero Buffo* waarmee de INS zo succesvol rondtoerde (en thans een even succesvol leven leidt), tien jaar eerder dan de eveneens sterk provocerende *Maria Magdalena* en *King Lear* van Jan Decorte, waarmee het Vlaamse thea-

terlandschap zich definitief hernieuwd zou voelen.

5. Mythische grondstructuur en Vlaamse identiteit

In de toneelstukken *Vrijdag* en *Interieur* die ook afkomstig waren uit deze periode (resp. 1969 en 1971) en unaniem erkend worden als twee van de sterkste toneelstukken die Claus ooit schreef, werden eigentijdse emotionele en sociale toestanden verbonden met een dieptestructuur uit de mythe. In *Vrijdag* werd de rituele grondstructuur van een katholieke mis opgenomen, in *Interieur* lossen christelijke en dionysische belevenissen elkaar af. Telkens staan rituelen centraal die het toevallig menselijke overstijgen en het situeren in grotere verbanden waar de alledaagse mens zich niet steeds bewust van is. Moderne gevoelens van schuld en boete, van liefde en pijn, van angst en verlossing, of, anders gesteld, het begeren, willen leven en moeten sterven worden geprojecteerd tegen oeroude achtergronden en bevraagd op hun actuele zin. De patriarchale structuren die Grieken en christenen aan hun mythen gaven worden door Claus gedeconstrue-

erd, in hun maatschappelijke en politieke machtstructuur blootgelegd en verantwoordelijk gesteld voor de verdringing van matriachale en voor-aziatische elementen (zie de figuur van de Magna Mater in *Interieur*, 1971; *Het schommelpaard*, 1988). Zodoende kon de begeerte, het vitalisme en de dionysische natuurkracht onschadelijk worden gemaakt en werd de natuurlijke drift van de seksualiteit gereguleerd, geordend, begrijpelijk gesteld. Hoe de mens niettegenstaande 3000 jaar zgn. beschaving nog steeds met die seksualiteit problemen heeft is één van de raadsels die Claus zijn lezers/toeschouwers graag meegeeft. De onbegrijpelijke kracht die de meest elementaire familierelaties op elkaar uitoefenen heeft hij vaak aan de orde gesteld. Zijn toneelwerk wemelt van figuren die van de rare aantrekkingskracht van de moeder-godin-vrouw-zuster niet afraken, die de rol van vader-heerser-kuddeleider niet realiseren, eeuwig gefrustreerd blijven, incest en vadermoord plegen.

Mythen werden in een ver verleden reeds geconstrueerd om de menselijke driften en verlangens in aanschouwelijke vorm discussieerbaar te stellen, om de mensen tot zelfkennis te nopen en in de loop der tijden zijn het steeds kunste-

Oidipos in Kolonos, Arca, '84-'85-'86 / Herman Selleslags

